

Dosarul nr. 2ra-2238/19
2ra-68/20

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud. C. Valah)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. M. Anton, V. Cotorobai, I. Țurcan)

DECIZIE

26 februarie 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Dumitru Mardari
Iurie Bejenaru
Nicolae Craiu
Galina Stratulat

examinând recursul declarat de Iurie Onișenco, reprezentat de avocatul Petru Răileanu,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Iurie Onișenco împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, procuraturii și instanțelor de judecată,

împotriva deciziei din 27 iunie 2019 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă:

La 18 iulie 2017, prin intermediul poștei (Vol.I, f.d.94, 94a), Iurie Onișenco a depus cerere de chemare în judecată, concretizată ulterior la 15 februarie 2019, prin intermediul avocatului Petru Răileanu (Vol.I, f.d.163-166), împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova, solicitând constatarea faptului violării drepturilor și libertăților fundamentale prevăzute de Codul de Procedură Penală, Constituția Republicii Moldova, și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, încasarea de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova a sumei de 5000000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

În motivarea acțiunii, reclamantul a invocat că urmărirea penală pe cauza nr. 1997360062 a fost începută la 06 februarie 1997, conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.123/1 Cod penal (în redacția Legii din 24 martie 1961). Motivul și temeiul începerii urmăririi penale a servit demersul Directorului General al asociației „Termocomenergo”, A.Maistrenco din 06 februarie 1997, în legătură cu faptul că persoane neidentificate de organul de urmărire penală, în baza procurii false nr. 1765 din 05 noiembrie 1996, presupus a fi eliberată de către „Termocomenergo”

pe numele lui Frunze A.A. și în baza scrisorii nr. 01-4/423 din 19 august 1996 au primit și au însușit de la SA „Rozmiar” din or. Ungheni 78040 borcane cu mazăre verde la prețul total de 305211 lei, pe care le-a însușit, cauzând asociației „Termocomenergo” daune în proporții deosebit de mari, precum și materialele anchetei de serviciu efectuate.

Totodată, a evidențiat că în cadrul cauzei penale menționate, de către organul de urmărire penală au fost efectuate mai multe acțiuni procesuale ilegale ce se referă la violarea drepturilor și libertăților fundamentale ale sale prevăzute de Codul de procedură penală, Constituția Republicii Moldova și tratate internaționale la care Republica Moldova este parte, astfel fiind cauzat un prejudiciu moral.

Reclamantul a afirmat că la 15 februarie 1997 în privința sa, de către Procurorul raionului Ungheni a fost aplicată măsura preventivă, arest preventiv, sub care s-a aflat până la data de 15 iulie 1997. Or, la data respectivă prin ordonanță în privința sa a fost dispusă aplicarea altei măsuri preventive, obligarea de a nu părăsi localitatea.

Concomitent la 25 februarie 1997, de către organul de urmărire penală i-a fost înaintată învinuirea conform elementelor infracțiunii prevăzute de art. 123/1 Cod penal (în redacția Legii din 24 martie 1961), iar la 19 decembrie 2007 în privința sa a fost înaintată o altă învinuire, în baza art. 195 alin. (2) Cod penal. La 19 decembrie 2007, în privința lui a fost aplicată măsura preventivă prin obligarea de a nu părăsi țara, care prin ordonanța din 18 ianuarie 2008 a fost prelungită cu treizeci de zile. Prin ordonanța Procurorului secției conducere a urmăririi penale în organele centrale ale MAI și SV a Procuraturii Generale, Vladislav Căruceru, din 15 mai 2009 a fost dispusă încetarea urmăririi penale în baza art. 275 pct. 1) Cod de procedură penală în privința sa, din motiv că în acțiunile sale lipsește faptul infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (5) Cod penal.

Reclamantul a precizat că în cauza penală nominalizată a fost privat ilegal de libertate pentru perioada 15 februarie 1997-15 iulie 1997, iar ulterior ilegal, de două ori, în privința sa a fost aplicată măsura preventivă, obligarea de a nu părăsi localitatea.

Conform scrisorii ÎS „Centrul Resurselor Informaționale de Stat „Registru” nr. 01/0-661/15 din 03 decembrie 2015 i s-a comunicat că în privința sa este sistată eliberarea pașaportului Republicii Moldova, precum și trecerea frontierei de stat, din motivul aplicării arestului preventiv din 15 februarie 1997 de către Inspectoratul de Poliție Ungheni în baza art. 123/1 Cod penal în cadrul dosarului penal nr. 1997360062.

Cu referire la prevederile art. 3 alin. (1) lit. a), c), alin.(2), art. 5 alin. (1), art. art. 6 lit. b), art. 10 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, nr. 1545 din 25 februarie 1998 (în continuare Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998), art. 10 alin.(1), (2), art.11 alin. (1), (5), (6) din Codul de procedură penală, art.4 alin.(1), alin.(2), art. 25 alin.(1), (2), (6) din Constituția Republicii Moldova, reclamantul a pretins că în urma acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii, ale instanțelor judecătorești, a suferit un prejudiciu moral estimat la 500000 de lei.

La fel, a declarat acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii, ale instanțelor judecătorești au cauzat un impact enorm asupra personalității sale, suferind moral. Reținerea sa a fost una vădit ilegală, fără a exista vreun temei expres prevăzut de lege și contrar prevederilor Codului de Procedură Penală. În realitate nu a existat nicio bănuială rezonabilă că a fost comisă infracțiunea imputată, mai mult că fiind una gravă. Nu a existat nici un temei rezonabil și obiectiv de a presupune că avea vreo atribuție la pretinsele fapte și că se va sustrage de la urmărirea penală. Cele redată atestă că a suferit un prejudiciu moral, fiind influențată negativ reputația profesională.

Prin hotărârea din 20 februarie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a respins ca fiind tardivă cererea de chemare în judecată depusă de Iurie Onișenco împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului moral în mărime de 5000000 de lei, cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, procuraturii și instanțelor judecătorești.

Prin decizia din 27 iunie 2019 a Curții de Apel Chișinău, corectată prin încheierea din 04 iulie 2019 a Curții de Apel Chișinău, s-a admis apelul declarat de Iurie Onișenco; s-a casat hotărârea din 20 februarie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Iurie Onișenco împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova privind repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale procuraturii și s-a emis o nouă hotărâre prin care s-a admis cererea de chemare în judecată depusă de Iurie Onișenco și s-a încasat din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova în beneficiul lui Iurie Onișenco suma de 25000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

La 04 august 2019, prin intermediul poștei (Vol.II, f.d.6), Iurie Onișenco, reprezentat de avocatul Petru Răileanu, a declarat recurs împotriva deciziei din 27 iunie 2019 a Curții de Apel Chișinău solicitând admiterea recursului, casarea parțială a deciziei instanței de apel în partea ce se referă la quantumul prejudiciului moral încasat, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii integrale.

În motivarea recursului s-a invocat că nu este de acord cu decizia în partea ce se referă la admiterea parțială a acțiunii și stabilirea quantumului prejudiciului moral.

Totodată, a menționat că a fost interpretată eronat legea și săvârșirea altor încălcări în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În acest sens, a indicat că Curtea Europeană a Drepturilor Omului a făcut o serie de aprecieri notabile în ceea ce privește proba prejudiciului moral, constatând că proba faptei ilicite este suficientă, urmând ca prejudiciul și raportul de cauzalitate să fie prezumate, instanțele urmând să deducă producerea prejudiciului moral din simpla existență a faptei ilicite de natură să producă un asemenea prejudiciu și a împrejurărilor în care a fost săvârșită, soluția fiind determinată de caracterul subiectiv, intern al prejudiciului moral, proba sa directă fiind practic imposibilă. Pentru ca atacul adus persoanei să producă un prejudiciu moral, el trebuie să atingă

un anumit nivel de gravitate și să fi fost realizat într-o manieră care să cauzeze un prejudiciu exercițiului personal al dreptului acestuia (cauza A. împotriva Norvegiei, nr. 28070/06, 9 aprilie 2009).

Astfel, în cauzele Danev împotriva Bulgariei și Iovtchev împotriva Bulgariei, CtEDO a reținut în esență încălcarea convenției, după ce a considerat că abordarea formalistă a instanțelor naționale, care atribuiseră reclamantului obligația de a dovedi existența unui prejudiciu moral cauzat de fapta ilegală, prin dovezi susceptibile să confirme manifestări externe ale suferințelor lui fizice sau psihologice, avuseseră ca rezultat privarea reclamantului de despăgubirea pe care ar fi trebuit să o obțină (...).

În această ordine de idei, a precizat că urmează a fi reținută și jurisprudența CtEDO, care, prin hotărârea emisă în cauza Medvedyev și alții împotriva Franței, analizează art. 5 din Convenție și invocă că art. 5 din Convenție conține una din principalele dispoziții care garantează drepturi fundamentale, care protejează securitatea fizică a persoanelor, precum și trei mari principii, care reies din jurisprudența Curții: excepțiile, lista cărora este exhaustivă, necesită o interpretare strictă și nu se pretează la un număr mare de justificări prevăzute de alte dispoziții (cum este cazul articolelor 8-11 din Convenție); legalitatea deținerii pe care este pus accentul în mod repetat atât din punctul de vedere al procedurii, cât și al fondului, și care implică o adeziune riguroasă a preeminenței dreptului; celeritatea controalelor judiciare care se impun în temeiul art. 5§§ 3 și 4”.

Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau deținere are dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității deținerii sale și să dispună eliberarea sa dacă deținerea este ilegală”.

Recurentul a opinat că măsurile aplicate în privința sa pot determina suferințe psihice, prin privarea sa de libertate și limitarea dreptului de liberă circulație, inclusiv prin sentimentul de anxietate, stres, neliniște, perturbare a vieții și neputință, disconfort și retrăire, imposibilitatea de a savura modul obișnuit de trai și de garanțiile prescrise de lege, stări apreciate de CtEDO ca fiind elemente ale prejudiciului nepatrimonial, Astfel, conform jurisprudenței CtEDO, recunoașterea încălcării drepturilor fundamentale ale omului poate fi apreciată ca fiind o compensare a prejudiciului moral cauzat, la caz a pretins compensația în sumă de 5000000 de lei ca fiind justificată.

La 18 noiembrie 2019, Procuratura Generală a Republicii Moldova a depus referință, exprimându-și opțiunea în favoarea poziției Ministerului Justiției al Republicii Moldova și a solicitat respingerea cererii de recurs depusă de către Iurie Onișenco.

La 10 decembrie 2019, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei din 27 iunie 2019 a Curții de Apel Chișinău solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel, emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie respinsă ca fiind neîntemeiată.

Prin încheierea din 26 februarie 2020 a Curții Supreme de Justiție s-a dispus încetarea procedurii de recurs, din oficiu, la recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova împotriva deciziei din 27 iunie 2019 a Curții de Apel Chișinău, din motivul constatării temeiului prevăzut la art. 433 lit. b) Cod de

procedură civilă.

În conformitate cu prevederile art. 434 alin.(1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Instanța de apel a pronunțat decizia contestată la data de 27 iunie 2019, iar Iurie Onișcenco, reprezentat de avocatul Petru Răileanu, a declarat recurs la 04 august 2019, prin intermediul poștei (Vol.II, f.d.6), ceea ce denotă că recursul este în termen.

În conformitate cu art. 441 Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 22 ianuarie 2020 a Curții Supreme de Justiție completul din 3 judecători a considerat recursurile admisibile și a decis examinarea acestora în fond de un complet din 5 judecători.

Aici este de reiterat că prin încheierea din 26 februarie 2020 a Curții Supreme de Justiție s-a dispus încetarea procedurii de recurs, din oficiu, la recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborat cu normele de drept material și procedural aplicabile la soluționarea litigiului dedus judecătii, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va admite recursul declarat de Iurie Onișcenco, reprezentat de avocatul Petru Răileanu și va modifica decizia instanței de apel în sensul majorării cuantumului prejudiciului moral încasat, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. e) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să modifice decizia instanței de apel și/sau hotărârea primei instanțe.

În temeiul art. 432 alin.(1) Cod de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Inițial Colegiul notează că prin cererea de chemare în judecată depusă, concretizată ulterior, împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova, Iurie Onișcenco, solicitând constatarea faptului violării drepturilor și libertăților fundamentale prevăzute de Codul de Procedură Penală, Constituția Republicii Moldova, și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, încasarea de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova a sumei de 5000000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești (Vol.I, f.d.163-166).

Prima instanță fiind investită cu judecarea cauzei, cu referire la prevederile art.

1, art. 5 alin.(2) al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, art. 66 alin. (2) subalin.(26) Cod de procedură penală, a constatat că reclamantul a înaintat tardiv prezenta acțiune și prin hotărârea din 20 februarie 2019 a respins ca fiind tardivă cererea de chemare în judecată depusă de Iurie Onișenco împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, procuraturii și instanțelor judecătorești (f.d.175, 186-187). Or, prima instanța a reținut că ordonanța procuraturii prin care s-a încetat urmărirea penală în privința reclamantului, la care ultimul se referă, este datată cu 15 mai 2009, când și a apărut dreptul de a înainta prezenta acțiune.

Judecând cauza în ordine de apel, ca urmare a apelului declarat de Iurie Onișenco, Curtea de Apel Chișinău prin decizia din 27 iunie 2019 a Curții de Apel Chișinău, corectată prin încheierea din 04 iulie 2019 a Curții de Apel Chișinău, a admis apelul declarat de Iurie Onișenco; a casat hotărârea din 20 februarie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru și a emis o nouă hotărâre prin care a admis cererea de chemare în judecată depusă de Iurie Onișenco și a încasat din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova în beneficiul lui Iurie Onișenco suma de 25000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Or, instanța de apel a punctat că Iurie Onișenco a aflat despre încălcarea drepturilor sale în baza scrisorii ÎS „Centrul Resurselor Informaționale de Stat „Registru” nr. 01/0-661/15 din 03 decembrie 2015, data când și a început a curge termenul de prescripție pentru înaintarea pretențiilor de către Iurie Onișenco și respectiv înregistrarea acțiunii la 20 iulie 2017 s-a realizat în interiorul termenul de prescripție care urma să expire la data de 03 decembrie 2018.

Colegiul accentuează că la caz urmează a se pronunța asupra legalității deciziei contestate doar ca urmare a recursului declarat de recurentul Iurie Onișenco, în condițiile în care recursul Ministerului Justiției al Republicii Moldova a fost declarat cu omiterea termenului legal, fiind dispusă încetarea procedurii de recurs, din oficiu, la recursul dat prin prisma art. 445¹ Cod de procedură civilă.

Colegiul reiterează că prin decizia instanței de apel s-a încasat din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova în beneficiul lui Iurie Onișenco suma de 25000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Materialele cauzei denotă, circumstanțe, în esență, constatate și de instanța ierarhic inferioară, precum că urmărirea penală în cauza nr. 199736002 a fost începută la 06 februarie 1997 conform elementelor infracțiunii prevăzute de art. 123 123¹ Cod penal, ca urmare a demersului Directorului General al asociației „Termocomenergo”, A.Maistrenco, din 06 februarie 1997, în legătură cu faptul că persoane neidentificate de organul de urmărire penală, în baza procurii false nr. 1765 din 05 noiembrie 1996, presupus a fi eliberată de către „Termocomenergo” pe numele lui Frunze A.A. și în baza scrisorii nr. 01-4/423 din 19 august 1996 au primit și au însușit de la SA „Rozmiar” din or. Ungheni 78040 borcane cu mazăre verde la prețul total de 305211 lei, pe care le-a însușit, cauzând asociației „Termocomenergo”

daune în proporții deosebit de mari, precum și materialele anchetei de serviciu efectuate.

La 15 februarie 1997 în privința lui Iurie Onișenco, de către Procurorul raionului Ungheni a fost aplicată măsura preventivă, arest preventiv, pe un termen de 30 de zile (Vol.I, f.d.21,26), ulterior această măsură a fost prelungită și s-a aflat în arest preventiv până la data de 15 iunie 1997 (Vol.I, f.d.34). Or, la data de 15 iunie 1997, măsura de reprimare în privința lui Iurie Onișenco a fost schimbată cu obligația de nepărăsire a localității de trai (Vol.I, f.d.34).

Totodată, prin ordonanța Procuraturii r-nul Ungheni din 25 februarie 1997, Iurie Onișenco a fost pus sub învinuire pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 123¹ Cod penal (Vol.I, f.d.22-24).

Prin ordonanța Procurorului secției conducere a urmării penale în organele centrale ale MAI și SV a Procuraturii Generale din 19 decembrie 2007, Iurie Onișenco a fost pus sub învinuire pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 195 alin.(2) Cod penal (f.d.38-39).

Ulterior prin ordonanța procurorului din 19 decembrie 2007 a fost aplicată măsura de nepărăsire a țării pe un termen de 30 de zile (Vol.I, f.d.35), prelungită prin ordonanța din 18 ianuarie 2008 pe un termen de 30 de zile (Vol.I, f.d.36-37).

Prin ordonanța Procurorului secției conducere a urmării penale în organele centrale ale MAI și SV a Procuraturii Generale, din 15 mai 2009, a fost încetată urmărirea penală în privința lui Iurie Onișenco, din motiv că în acțiunile lui lipsește faptul infracțiunii prevăzute de art. 190 alin.(5) Cod penal; totodată, s-a indicat despre înștiințarea persoanelor interesate despre hotărârea adoptată (Vol.I, f.d.44-53).

Prin răspunsul datat cu 03 decembrie 2015, nr. 01/0-661/15, eliberat de către ÎS „Centrul Resurselor Informaționale de Stat „Registru” lui Iurie Onișenco, i s-a comunicat despre faptul că la 02 octombrie 2006 i s-a refuzat în eliberarea pașaportului cetățeanului Republicii Moldova în baza informației prezentate în legătură cu aplicarea arestului la 15 februarie 1997, în cauza penală nr. 1997360062 (Vol.I, f.d.54).

Conform art. 5 alin. (2) al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, cererea de chemare în judecată privind repararea prejudiciului se depune în termen de 3 ani de la data apariției dreptului la repararea prejudiciului.

Or, instanța de apel cu referire la răspunsul datat cu 03 decembrie 2015, nr. 01/0-661/15, amintit *supra*, corect a conchis că reclamantul și-a realizat dreptul de acțiune în interiorul termenului de 3 ani.

De altfel, acest termen de trei ani în interiorul căruia persona poate să-și apere dreptul pe lângă faptul că este reglementat de Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, ca fiind legea prioritar aplicabilă în astfel de litigii, Codul Civil, în redacția în vigoare până la 01 martie 2019, în art. 267 alin. (1) Cod civil, de asemenea, stipulează expres că termenul general în interiorul căruia persoana poate să-și apere, pe calea intentării unei acțiuni în instanță de judecată, dreptul încălcat este de 3 ani.

Conform art. 272 alin. (1) Cod civil, termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data nașterii dreptului la acțiune. Dreptul la acțiune se naște la data când persoana a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului.

În atare circumstanțe, Colegiul notează că instanța de apel și-a întemeiat concluzia pe faptul că Iurie Onișcenco a înaintat acțiunea în interiorul termenului legal, calculând acest termen începând cu data obținerii răspunsului, 03 decembrie 2015 și în acest sens a punctat că prima instanță în circumstanțele elucidate eronat a constatat tardivitatea acțiunii.

Deși, art. 66 alin.(2) subalin.(26) Cod de procedură penală, invocat de prima instanță, prevede dreptul învinutului de a fi informat de organul de urmărire penală despre hotărârile adoptate ce se referă la drepturile și interesele sale și să primească la cererea sa copii de pe aceste hotărâri, Colegiul menționează că însăși emiterea ordonanței procurorului la 15 mai 2009, prin care a fost încetată urmărirea penală în privința lui Iurie Onișcenco, nu poate fi apreciată că dată începerii curgerii termenului de prescripție pentru adresare în instanță, în condițiile în care ea urmează a fi adusă la cunoștință. Însă la materialele cauzei lipsesc înscrisuri care să probeze că lui Iurie Onișcenco i-a fost adusă anterior la cunoștință ordonanța din 15 mai 2009.

În această succesiune logică, Colegiul relevă că din răspunsul Procuraturii Generale a Republicii Moldova din 28 mai 2015, ca urmare a cererilor adresate de către Iurie Onișcenco la 29 aprilie 2015 și 11 mai 2015 referitor la cauza penală nr.1997360062, se distinge precum că repetat i se aduce la cunoștință că prin ordonanța din 15 mai 2009 a fost scos de sub urmărire penală din motivul că în acțiunile lui lipsește faptul infracțiunii prevăzute de art. 190 alin.(5) Cod penal (Vol.I, f.d.57).

Deși, în acest răspuns se menționează despre o comunicare repetată a faptului scoaterii de sub urmărire penală a lui Iurie Onișcenco prin ordonanța din 15 mai 2009, însă anumite date despre aducerea anterioară la cunoștință lui Iurie Onișcenco conținutul ordonanței amintite, la materialele cauzei lipsesc.

Astfel, instanța de apel corect a conchis că Iurie Onișcenco a înaintat acțiunea în termenul de prescripție și este în drept să pretindă repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești în virtutea Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 .

Concomitent, art. 1405 alin. (1) Cod civil, în redacția în vigoare în perioada de referință, statua că prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului sau a muncii corecționale se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.

În continuarea aceste ipoteze, Colegiul va cita prevederile legale care în raport cu circumstanțele cauzei au format convingerea instanței de apel în sensul obligării la repararea prejudiciului cauzat lui Iurie Onișcenco prin acțiunile ilicite ale organelor de resort prin prisma Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998.

Or, în sensul art. 1 al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, prezenta lege constituie actul legislativ de bază care reglementează cazurile, modul și condițiile de răspundere patrimonială a statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile ilicite

comise în procesele penale și contravenționale de organele de urmărire penală, de procuratură și de instanțele judecătorești.

Art. 2 alin. (1) al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 stipulează că acțiuni ilicite- acțiuni sau inacțiuni ale organului împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravenții, ale organului de urmărire penală sau ale instanței de judecată, care exclud vinovăția acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcție de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanța de judecată, manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale și materiale în timpul procedurii penale sau contravenționale (infracțiuni).

Art. 3 al aceleași Legi stabilește exhaustiv cazurile când este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice și anume în urma: a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală; c) efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice; e) efectuării măsurilor speciale de investigații cu încălcarea prevederilor legislației.

În virtutea art. 6 al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul: a) devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare; b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeuri de reabilitare; c) adoptării de către instanța judecătorească a hotărârii cu privire la anularea arestului contravențional în legătură cu reabilitarea persoanei fizice; d) adoptării, de către judecătorul de instrucție, în condițiile art.313 alin.(5) din Codul de procedură penală, în privința persoanei achitate sau scoase de sub urmărire penală, a încheierii privind declararea nulității actelor sau acțiunilor organului de urmărire penală sau organului care exercită activitate specială de investigații.

Conform art. 10 al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, dreptul persoanei fizice la repararea prejudiciului moral în mărimea și în modul stabilite de prezenta lege apare în cazurile specificate la art.6.

Respectiv prin prisma art. 6 al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, instanța de apel a accentuat că Iurie Onișenco este îndreptățit de a pretinde repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite, având în vedere că prin ordonanța Procurorului secției conducere a urmăririi penale în organele centrale ale MAI și SV a Procuraturii Generale, din 15 mai 2009, a fost încetată urmărirea penală în privința lui Iurie Onișenco, din motiv că în acțiunile lui lipsește faptul infracțiunii prevăzute de art. 190 alin.(5) Cod penal; totodată, s-a indicat despre înștiințarea persoanelor interesate despre hotărârea adoptată (Vol.I, f.d.44-53).

Concomitent Colegiul reiterează că circumstanțele detaliate *supra* confirmă că Iurie Onișenco s-a aflat în arest preventiv începând 15 februarie 1997 (Vol.I, f.d.21), iar la 15 iunie 1997 măsura de reprimare i-a fost înlocuită cu obligația de nepărăsire a localității de trai (Vol.I, f.d.34). Totodată, la 19 decembrie 2007 a fost aplicată

măsura de nepărăsire a țării pe un termen de 30 de zile (Vol.I, f.d.35), prelungită prin ordonanța din 18 ianuarie 2008 pe un termen de 30 de zile (Vol.I, f.d.36-37).

Mai mult, în sensul art. 3 alin.(1) lit. a) al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, normă legală citată *supra*, este reparabil prejudiciul cauzat persoanei fizice sau juridice în urma reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală. Or, la caz înscrisurile anexate la materialele cauzei confirmă aplicarea măsurilor de reprimare în privința lui Iurie Onișenco, aspect relevat de instanța de apel. Totodată, în esență, a indicat că prin incriminarea lui Iurie Onișenco a unei infracțiuni care nu a comis-o, prin aplicarea măsurilor de reprimare în privința acestuia, i-au fost încălcate drepturile și libertățile omului garantate de art.4 Constituția Republicii Moldova și art. 5 CEDO.

Astfel, prevederile art. 3 alin. (1) al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 coroborate cu art. 6 al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 în sensul dispozițiilor legale citate *supra*, au determinat concluzia instanței de apel privind repararea prejudiciului moral cauzat lui Iurie Onișenco, în condițiile în care prin acțiunile ilicite ale organelor menționate lui Iurie Onișenco i-a fost cauzat prejudiciu moral. În plus, că ulterior a fost constatat lipsa faptului infracțiunii în acțiunile reclamantului.

Cu referire la argumentele recurentului precum că măsurile aplicate în privința sa, având în vedere privarea de libertate, precum și limitarea dreptului de circulație, stările de anxietate, neliniște, stres, suferințele psihice, au determinat cauzarea prejudiciului moral, Colegiul menționează că instanța de apel a evidențiat obligația statului de a repara prejudiciul moral în condițiile Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, inclusiv prin prisma alegațiilor reclamantului.

Totodată, Colegiul arată că pentru determinarea mărimii compensației în sensul reparării prejudiciului moral, legiuitorul în art. 11 alin. (1) al Legii amintite, a prevăzut anumite criterii care urmează a fi luate în considerare și anume: a) gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă; b) caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată; c) rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei; d) durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată; e) natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei; f) suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice; g) măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate; h) durata aflării nelegitime a persoanei în detenție.

Conform art. 1422 alin. (1) Cod civil, în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral (suferințe psihice sau fizice) prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de legislație, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin echivalent bănesc.

În temeiul art. 1423 alin. (1), (2) Cod civil, mărimea compensației pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și

de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate. Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate.

Succesiv, unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire.

În temeiul Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit, iar cuantumul despăgubirilor trebuie în așa fel stabilit, încât să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victime.

Mai mult, conform jurisprudenței Curții Europene (cauza Antipenkov vs. Rusia, nr. 33470/03 din 15 octombrie 2009, §82) Curtea a reiterat că părții lezate nu i poate fi cerut ca aceasta să prezinte probe întru argumentarea prejudiciului moral suferit, iar simpla constatare a încălcării săvârșite de organele de urmărire penală și declarațiile părții lezate sunt suficiente pentru a oferi o satisfacție echitabilă.

Subsecvent, instanța de apel, având în vedere că reclamantul a pretins cu titlu de prejudiciu moral suma de 5000000 de lei, la caz a conchis că nu poate fi compensat integral prejudiciul moral solicitat prin simpla constatare a încălcării drepturilor sale rezultând din cauzele ce au determinat suferințele psihice ale lui Iurie Onișenco, precum și de perioada îndelungată în care s-a aflat sub măsuri preventive și învinuirea adusă, precum și consecințele ulterior încetării urmăririi penale.

Totodată, instanța de apel a concluzionat că întrunirea în speță a temeiurilor pentru adjudecarea despăgubirii în favoarea reclamantului obligă statul de a suporta consecințele, în condițiile în care punerea în aplicare a dispozițiilor legale ține de obligația autorităților de stat.

Conjunctura redată a determinat casarea hotărârii primei instanțe de către instanța de apel prin decizia contestată și emiterea unei noi hotărâri de admitere parțială a acțiunii cu încasarea din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova în beneficiul lui Iurie Onișenco suma de 25000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești. Or, instanța de apel a relevat că rolul compensației pecuniare a prejudiciului moral nu este nici vindicativ, nici punitiv, astfel încât adjudecarea unei sume exagerate cu titlu de compensație a prejudiciului moral suportat poate fi atribuit la categoria îmbogățirii fără justă cauză.

Deși, instanța de apel a luat în considerare criteriile ce servesc ca puncte de reper în determinarea cuantumului prejudiciului moral, totuși, Colegiul consideră necesar de a majora cuantumul acestuia de la suma de 25000 de lei până la suma de 100000 de lei, or, această sumă nu va duce la îmbogățirea fără justă cauză având în vedere restricțiile și limitările în realizarea drepturilor constituționale care au generat aplicarea măsurilor de reprimare, inclusiv arestul preventiv, aplicat în privința lui Iurie Onișenco.

La determinarea despăgubirii, instanța de judecată tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obișnuit în împrejurări similare și, pe de altă parte, ia în cont particularitățile cazului.

De altfel, circumstanțele reliefate anterior atestă aplicarea în privința lui Iurie Onișenco a măsurilor de reprimare, inclusiv arest preventiv, obligații de nepărăsire a localității/țării, au dus la limitarea libertăților acestuia garantate atât de legislația națională, cât și internațională, cauzând în final un anumit grad de frustrare și incertitudine, iar cuantumul prejudiciului urmează a fi determinat proporțional acestora.

Or, conform art. 1 alin. (3) din Constituția Republicii Moldova, Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.

Art. 4 din Constituția Republicii Moldova statuează că dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Totodată, Colegiul învederează că instanței de judecată îi revine atributul de a examina fiecare proba în parte și de a proceda la coroborarea întregului suport probatoriu administrat în cauza, dat fiind faptul că mijloacele de probă nu au o valoare prestabilită și nu sunt ierarhizate, însă au aceeași putere probatorie.

Cu referire la jurisprudența CtEDO, arătată în recursul declarat, Colegiul notează că, în speță, de asemenea, s-a luat în considerare criteriile esențiale ce motivează în astfel de litigii condițiile de reparare a prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, inclusiv cuantumul prejudiciilor cauzate prin acțiunile ilicite ale organelor de drept.

Respectiv Colegiul conchide că suma de 100000 de lei cu titlu de prejudiciu moral va constitui o satisfacție echitabilă având în vedere suferințele psihice ale lui Iurie Onișenco, ca urmare a aplicării măsurilor de reprimare, în împrejurările conturate supra, stările de anxietate, stres, neliniște, perturbare a vieții obișnuite, disconfort, care din perspectiva jurisprudenței CtEDO constituie elementele caracteristice prejudiciului moral.

Alte argumente invocate de recurent sunt irelevante, deoarece alegațiile esențiale soluționării litigiului au fost apreciate în raport cu normele de drept aplicabile litigiului dedus judecății corelate cu circumstanțele cauzei și suportul probatoriu prezentat în acest sens.

Din considerentele menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va admite recursul declarat și va modifica decizia instanței de apel în sensul majorării cuantumului prejudiciului moral încasat.

În conformitate cu prevederile art. 442, art. 444, art. 445 alin. (1) lit. e), alin.(3) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Iurie Onișcenco, reprezentat de avocatul Petru Răileanu.

Se modifică decizia din 27 iunie 2019 a Curții de Apel Chișinău, corectată prin încheierea din 04 iulie 2019 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Iurie Onișcenco împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, procuraturii și instanțelor de judecată, prin majorarea cuantumului prejudiciului moral încasat din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova în beneficiul lui Iurie Onișcenco de la suma de 25000 de lei (douăzeci și cinci mii de lei) până la suma de 100000 de lei (una suta mii de lei).

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Dumitru Mardari

Iurie Bejenaru

Nicolae Craiu

Galina Stratulat

Dosarul nr. 2ra-2238/19
2ra-68/20

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud. C. Valah)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. M. Anton, V. Cotorobai, I. Țurcan,)

ÎNCHEIERE

26 februarie 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Dumitru Mardari
Iurie Bejenaru
Nicolae Craiu
Galina Stratulat

examinând recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,
în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Iurie Onișenco
împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu
Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului
cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, procuraturii și
instanțelor de judecată,

împotriva deciziei din 27 iunie 2019 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă:

La 18 iulie 2017, prin intermediul poștei (Vol.I, f.d.94,94a), Iurie Onișenco a
depus cerere de chemare în judecată, concretizată ulterior la 15 februarie 2019, prin
intermediul avocatului Petru Răileanu (Vol.I, f.d.163-166), împotriva Ministerului
Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a
Republicii Moldova, solicitând constatarea faptului violării drepturilor și libertăților
fundamentale prevăzute de Codul de Procedură Penală, Constituția Republicii
Moldova, și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, încasarea
de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova
a sumei de 5000000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin acțiunile ilicite
ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

În motivarea acțiunii, reclamantul a invocat că urmărirea penală pe cauza nr.
1997360062 a fost începută la 06 februarie 1997, conform elementelor infracțiunii
prevăzute de art.123/1 Cod penal (în redacția Legii din 24 martie 1961). Motivul și
temeiul începerii urmăririi penale a servit demersul Directorului General al
asociației „Termocomenergo”, A.Maistrenco din 06 februarie 1997, în legătură cu
faptul că persoane neidentificate de organul de urmărire penală, în baza procurii false
nr. 1765 din 05 noiembrie 1996, presupus eliberată de către „Termenergo” pe
numele lui Frunze A.A. și în baza scrisorii nr. 01-4/423 din 19 august 1996 a primit

și a însușit de la SA „Rozmiar” din or. Ungheni 78040 borcane cu mazăre verde la prețul total de 305211 lei, pe care le-a însușit, cauzând asociației „Termocomenergo” daune în proporții deosebit de mari, precum și materialele anchetei de serviciu efectuate.

Totodată, a evidențiat că în cadrul cauzei penale menționate, de către organul de urmărire penală au fost efectuate mai multe acțiuni procesuale ilegale ce se referă la violarea drepturilor și libertăților fundamentale ale sale prevăzute de Codul de procedură penală, Constituția Republicii Moldova și tratate internaționale la care Republica Moldova este parte, astfel fiind cauzat un prejudiciu moral.

Reclamantul a afirmat că la 15 februarie 1997 în privința sa, de către Procurorul raionului Ungheni a fost aplicată măsura preventivă, arest preventiv, sub care s-a aflat pînă la data de 15 iulie 1997. Or, la data respectivă prin ordonanță în privința sa a fost dispusă aplicarea altei măsuri preventive, obligarea de a nu părăsi localitatea.

Concomitent la 25 februarie 1997, de către organul de urmărire penală i-a fost înaintată învinuirea conform elementelor infracțiunii prevăzute de art. 123/1 Cod penal (în redacția Legii din 24 martie 1961), iar la 19 decembrie 2007 în privința sa a fost înaintată o altă învinuire, în baza art. 195 alin. (2) Cod penal. La 19 decembrie 2007, în privința lui a fost aplicată măsura preventivă prin obligarea de a nu părăsi țara, care prin ordonanța din 18 ianuarie 2008 a fost prelungită cu treizeci de zile. Prin ordonanța Procurorului secției conducere a urmăririi penale în organele centrale ale MAI și SV a Procuraturii Generale, Vladislav Căruceru, din 15 mai 2009 a fost dispusă încetarea urmăririi penale în baza art. 275 pct. 1) Cod de procedură penală în privința sa, din motiv că în acțiunile sale lipsește faptul infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (5) Cod penal.

Reclamantul a precizat că în cauza penală nominalizată a fost privat ilegal de libertate pentru perioada 15 februarie 1997-15 iulie 1997, iar ulterior ilegal, de două ori, în privința sa a fost aplicată măsura preventivă, obligarea de a nu părăsi localitatea.

Conform scrisorii ÎS „Centrul Resurselor Informaționale de Stat „Registru” nr. 01/0-661/15 din 03 decembrie 2015 i s-a comunicat că în privința sa este sistată eliberarea pașaportului Republicii Moldova, precum și trecerea frontierei de stat, din motivul aplicării arestului preventiv din 15 februarie 1997 de către Inspectoratul de Poliție Ungheni în baza art. 123/1 Cod penal în cadrul dosarului penal nr. 1997360062.

Cu referire la prevederile art. 3 alin. (1) lit. a), c), alin.(2), art. 5 alin. (1), art. art. 6 lit. b), art. 10 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, nr. 1545 din 25 februarie 1998 (în continuare Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998), art. 10 alin.(1), (2), art.11 alin. (1), (5), (6) din Codul de procedură penală, art.4 alin.(1), alin.(2), art. 25 alin.(1), (2), (6) din Constituția Republicii Moldova, reclamantul a pretins că în urma acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii, ale instanțelor judecătorești, a suferit un prejudiciu moral estimat la 500000 de lei.

La fel, a declarat acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii, ale instanțelor judecătorești au cauzat un impact enorma asupra

personalității sale, suferind moral. Reținerea sa a fost una vădit ilegală, fără a exista vreun temei expres prevăzut de lege și contrar prevederilor Codului de Procedură Penală. În realitate nu a existat nicio bănuială rezonabilă că a fost comisă infracțiunea imputată, mai mult că fiind una gravă. Nu a existat nici un temei rezonabil și obiectiv de a presupune că avea vreo atribuție la pretinsele fapte și că se va sustrage de la urmărirea penală. Cele redată atestă că a suferit un prejudiciu moral, fiind influențată negativ reputația profesională.

Prin hotărârea din 20 februarie 2019 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, s-a respins ca fiind tardivă cererea de chemare în judecată depusă de Iurie Onișenco împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului moral în mărime de 5000000 de lei, cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, procuraturii și instanțelor judecătorești.

Prin decizia din 27 iunie 2019 a Curții de Apel Chișinău, corectată prin încheierea din 04 iulie 2019 a Curții de Apel Chișinău, s-a admis apelul declarat de Iurie Onișenco; s-a casat hotărârea din 20 februarie 2019 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Iurie Onișenco împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova privind repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale procuraturii și s-a emis o nouă hotărâre prin care s-a admis cererea de chemare în judecată depusă de Iurie Onișenco și s-a încasat din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova în beneficiul lui Iurie Onișenco suma de 25000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

La 10 decembrie 2019, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei din 27 iunie 2019 a Curții de Apel Chișinău solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel, emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie respinsă ca fiind neîntemeiată.

În motivarea recursului s-a invocat că instanța de apel a interpretat în mod eronat normele de drept material ce reglementează aprecierea prejudiciului material și moral, precum și aprecierea probelor a fost efectuată arbitrar.

Cu referire la concluzia instanței de apel precum că Iurie Onișenco a aflat despre încălcarea drepturilor sale în baza scrisorii ÎS „Centrul Resurselor Informaționale de Stat „Registru” nr. 01/0-661/15 din 03 decembrie 2015, dată din care și ar începe curgerea termenului de prescripție pentru înaintarea pretențiilor și precum că s-a realizat în interiorul termenului de prescripție care expiră la 03 decembrie 2018, recurentul a menționat că este eronată.

Iurie Onișenco a aflat despre faptul că a fost scos de sub urmărire penală în baza ordonanței din 15 mai 2009, prin scrisoarea răspuns a Procuraturii Generale nr. 16-429/062051 din 28 mai 2015. În pofida acestui, aspect reclamantul nu a solicitat repunerea în termen. Astfel, consideră că termenul de prescripție este prescris, or, dreptul la repararea prejudiciului a apărut odată cu emiterea ordonanței din 15 mai 2009 de scoatere de sub urmărire penală. Or, organul de urmărire penală nu este obligat de a emite actul de finalizare a urmăririi penale, decât la solicitare, iar dispozițiile legale nu permit interpretarea precum că termenul de 3 ani conform Legii

nr. 1545 din 25 februarie 1998, urmează a fi calculat cum este reclamantului convenabil de a solicita informație despre cauza sa penală.

Citând prevederile art. 66 alin.(2) subalin. (26) Cod de procedură penală și cu referire la materialele cauzei, recurentul a menționat că Iurie Onișenco a solicitat informații pe marginea cauzei penale abia la 29 aprilie 2015 și la 11 mai 2015, după cum rezultă din scrisoarea Procuraturii Generale a RM.

La 13 ianuarie 2020, prin intermediul poștei (f.d.27), Iurie Onișenco a depus referință la recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, solicitând respingerea recursului cu menținerea în vigoare a deciziei instanței de apel. În textul referinței, Iurie Onișenco *inter alia* a menționat că Ministerul Justiției al Republicii Moldova a omis termenul de contestare, declarând recurs la 10 decembrie 2019 peste aproximativ jumătate de an de la emiterea deciziei, 27 iunie 2019.

Studiind materialele cauzei, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va înceta procedura de recurs, din oficiu, la cererea de recurs depusă de Ministerul Justiției al Republicii Moldova împotriva deciziei din 27 iunie 2019 a Curții de Apel Chișinău, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

În conformitate cu art. 445¹ Cod de procedură civilă, instanța de recurs dispune, printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac, încetarea procedurii de recurs, din oficiu sau la cerere, dacă după declararea admisibilității recursului se constată existența unuia dintre temeiurile prevăzute la art.433.

În temeiul art. 433 Cod de procedură civilă cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care: a) recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art.432 alin.(2), (3) și (4); a¹) recursul este depus împotriva unui act ce nu se supune recursului, cu excepția cazurilor prevăzute la art.429 alin.(5); b) recursul este depus cu omiterea termenului de declarare prevăzut la art.434; c) persoana care a înaintat recursul nu este în drept să-l declare; d) recursul se depune în mod repetat după ce a fost examinat.

Aici este de menționat că recursul Ministerului Justiției al Republicii Moldova a fost declarat admisibil prin încheierea din 22 ianuarie 2020 a Curții Supreme de Justiție, fiind fixată examinarea pentru 26 februarie 2020.

În speță, Colegiul precizează că încetarea, din oficiu, a procedurii de recurs la cererea de recurs depusă de Ministerul Justiției al Republicii Moldova împotriva deciziei din 27 iunie 2019 a Curții de Apel Chișinău, se realizează, pornind de la faptul că recurentul a declarat recursul peste termenul legal.

În susținerea soluției date, instanța de recurs reiterează că decizia instanței de apel a fost pronunțată la 27 iunie 2019.

Prin decizia din 27 iunie 2019 a Curții de Apel Chișinău, corectată prin încheierea din 04 iulie 2019 a Curții de Apel Chișinău, ca urmare a admiterii apelului declarat de Iurie Onișenco, s-a casat hotărârea din 20 februarie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru; s-a emis o nouă hotărâre prin care s-a admis cererea de chemare în judecată depusă de Iurie Onișenco și s-a încasat din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova în beneficiul lui Iurie Onișenco suma de 25000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin

acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești (Vol.I, f.d.204-213).

În conformitate cu prevederile art. 434 alin.(1), (2) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

În virtutea art. 389 alin. (6) Cod de procedură civilă, decizia integrală se remite părților în termen de 5 zile de la semnare.

Colegiul relevă că materialele cauzei atestă că participanților la proces, inclusiv în adresa Ministerului Justiției al Republicii Moldova, copia deciziei integrale a instanței de apel din 27 iunie 2019 a fost expediată la 02 august 2019, conform scrisorii de însoțire (Vol.I, f.d.216).

Concomitent, Ministerului Justiției al Republicii Moldova i-a fost expediată copia deciziei prin intermediul poștei electronice la data de 01 august 2019 la adresa secretariat@justice.md, fiind confirmată recepționarea mesajului (Vol.I, f.d.217). În confirmarea acestei împrejurări, urmează a fi reținut extrasul din poșta electronică, din care se deduce textul precum că Curtea de Apel Chișinău expediază copia deciziei pentru cunoștință (Vol.I, f.d.217).

La fel, la adresa electronică a Ministerului Justiției al Republicii Moldova secretariat@justice.md a fost expediată la data de 21 august 2019 și copia încheierii din 04 aprilie 2019 a Curții de Apel Chișinău prin care s-a corectat eroarea comisă în decizia din 27 iunie 2019 Curții de Apel Chișinău, recepționarea căreia, de asemenea, a fost confirmată (Vol.I, f.d.220).

În această ordine de idei, pornind de la faptul că legiuitorul a stabilit termenul de atac de două luni de la data comunicării deciziei integrale, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs abia la 10 decembrie 2019.

De altfel, circumstanțele reliefate anterior denotă că Ministerului Justiției al Republicii Moldova i-a fost comunicată decizia integrală a instanței de apel prin intermediul poștei electronice la data de 01 august 2019 la adresa secretariat@justice.md, fiind confirmată recepționarea acesteia la aceeași dată.

Or, secretariatul se află în serviciul Ministerului Justiției al Republicii Moldova. Respectiv necomunicarea actelor de procedură de către proprii angajați nu poate fi pusă pe seama instanței de apel, or, ultima și-a exercitat obligațiile și a expediat participanților copia deciziei integrale conform prevederilor legale.

Conjunctura redată profilează că Ministerul Justiției al Republicii Moldova și-a realizat dreptul de a exercita calea de atac-recursul împotriva deciziei instanței de apel cu omiterea termenului legal, în situația în care urma a se interesa de soarta dosarului. Or, părțile trebuie să ia măsuri în intervale rezonabile de timp pentru a afla despre progresul procedurilor judiciare despre care aceștia cunosc.

Argumentul recurentului Ministerului Justiției al Republicii Moldova precum că decizia instanței de apel nu i-a fost comunicată până în prezent este combătut prin înscrisurile anexate la materialele cauzei și la care instanța de recurs s-a referit în constatările sale.

Mai mult, în cererea sa de recurs, recurentul Ministerul Justiției al Republicii Moldova nu a explicat ce l-a împiedicat să ia cunoștință despre decizie mai devreme

sau cel puțin nu a menționat dacă a încercat să afle despre progresul procedurilor în cauză.

Subsidiar, Colegiul arată că decizia instanței de apel din 27 iunie 2019 a fost publicată pe portalul instanței de apel <https://cac.instante.justice.md/> la data de 31 iulie 2019, ceea ce acordă o altă modalitate de a lua cunoștință de decizia instanței de apel.

Astfel, în situația relatată, având în vedere diligența părților de a urmări desfășurarea procesului, precum și obligația participanților la proces, în contextul prevederilor art. 56 alin. (3), art. 61 alin.(1) Cod de procedură civilă, de a se folosi cu bună-credință de drepturile lor procedurale, Colegiul conchide că recurentul a eludat obligația sa de a-și valorifica drepturile procedurale în termenul stabilit de legiuitor.

De altfel, Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa constantă a relevat că ține de obligația părților de a lua măsurile necesare privind protejarea drepturilor sale de acces la instanță (a se vedea cauzele Van Harn vs. Germania, nr. 7557/03 din 11 septembrie 2007).

În fiecare caz, instanțele naționale trebuie să verifice dacă motivele privind extinderea termenului limită pentru recurs poate să justifice ingerința în principiul *res judicata*, în special dacă legislația națională nu limitează discreția fie în ceea ce privește timpul sau motivele pentru extinderea termenului limită (a se vedea Ponomaryov v. Ucraina, nr.3236 / 03, §§ 41, 3 aprilie 2008).

Or, în cauza Bodiș vs Republica Moldova, cererea nr. 7516/10, hotărârea din 18 iunie 2019, §§ 23-24, Curtea a considerat că prin admiterea recursului după scurgerea unei perioade considerabile de timp și în absența vreunei explicații plauzibile de ce nu a făcut-o mai devreme, a adus la zero tot procesul judiciar, care s-a finalizat cu o decizie definitivă și executorie și astfel a constituit *res judicata*. Astfel, Curtea Supremă de Justiție a încălcat principiul securității raporturilor juridice și a încălcat dreptul reclamantului la un proces echitabil în sensul Articolului 6 § 1 din Convenție, astfel a avut loc violarea Articolului 6 § 1 din Convenție (a se vedea Brumărescu vs Romania [GC], nr. 28342/95, §§ 61 și 62).

Adițional, Colegiul notează că în jurisprudența CtEDO, în cauzele față de Republica Moldova, s-a mai punctat că legislația moldovenească prevede un termen limită de adresare cu recurs până a deveni o decizie definitivă. Astfel, Curtea a constatat o violare atunci când autoritățile au admis un recurs depus după expirarea termenului de prescripție (Melnic c. Moldovei, §§ 41- 43; Istrate c. Moldovei, nr. 53773/00, §§ 53 - 55, 13 iunie 2006). În consecință, Curtea a constatat o violare a art. 6 § 1 CEDO în ceea ce privește principiul securității raporturilor juridice.

În corolar, considerentele accentuate *supra* justifică concluzia instanței de recurs privind încetarea procedurii de recurs, din oficiu, la cererea de recurs depusă de Ministerul Justiției al Republicii Moldova împotriva deciziei din 27 iunie 2019 a Curții de Apel Chișinău, corectată prin încheierea din 04 iulie 2019 a Curții de Apel Chișinău.

În conformitate cu prevederile art.269-270, art.433, art. 442, art. 444, art. 445¹ Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Se încetează procedura de recurs, din oficiu, la cererea de recurs depusă de Ministerul Justiției al Republicii Moldova împotriva deciziei din 27 iunie 2019 a Curții de Apel Chișinău, corectată prin încheierea din 04 iulie 2019 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Iurie Onișcenco împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, procuraturii și instanțelor de judecată.

Încheierea nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Dumitru Mardari

Iurie Bejenaru

Nicolae Craiu

Galina Stratulat